

z nō fuit q aspiceret. vt fit sensus. Tota die. i. toto tpe legis z pphetaz expādi man' meas ad dādū bñficia ad populū nō credentē: s; dīcentē mibi. deut. 31. Semp cōten-
tiose egistis cōtra dñm.
CAP. XI.

Dico ergo nunqd repulit dñs deus populū suū: Absit. Nā z ego israe-
lita suz ex semine abrahaz de tribu
beniamin. Nō repulit de' plebē su-
am quā psciuit. An nescitis: i helia
qd dicit scriptura. quēadmodū in-
terpellat deū aduersus israel. Dñe pphetas tu-
os occiderūt. altaria tua suffoderūt. z ego reli-
ctus suz solus. z querūt aīaz meā. s; qd dicit il-
li diuinū respōsuz: Reliq mibi septē milia viro-
rū q nō curuauerūt genua ante baal. Sic ergo
in hoc tēpore relige secūduz electionem gratie
dei salue facte sūt. Si asit gratia: iā nō ex operi-
bus. Alioquin gratia iā nō est gratia. Quid er-
go: Quid qrebat israel hoc nō ē cōsecutus: ele-
ctio aut cōsecuta est. ceteri vero excecati sunt: s;
cut scriptū ē. Bedit illis de' spm' punctionis:
oculos vt nō videāt: z aures vt nō audiāt: vsq;
in hodiernū diē. Et dauid dicit. Fiat mēsa eo-
rū corā ipsis i laqueū z i captione: z in scādals
z i retributionē illis. Obscurent oculi eozū ne
videāt. z dorū eozū semp incurua.

C Postq; apostolus ondit iudeoz casuz eē miserādū non
tñ totaliter excusabilē. hic ondit casum iudeozū non esse
vlem. Et pmo mouet questionē. z soluit ibi. (Absit rē.)
3: infert cōclusionē ibi. (Quid ergo rē.) Dicit ergo pmo.
Dico ad hec ingrendo. Nunqd deus repulit totaliter po-
pulū suū. i. iudeoz. q; vocat eū nō credentē: sed dīcentē.
Et hoc psalmista etiā ingrit dicens. Ut qd deus repulisti
in finē. T'reñ. z. Repulit dñs altare suum.

C Deinde cū dicit. (Absit rē.) Soluit qstionē ostendens
q; deus nō totaliter repulit populū iudeoz. Et hoc ē qd
dicit. Absit. vt. s. populus iudeozū sit totaliter repulsus.
z hoc qdem primo pbat quātū ad psonā suaz dicens. Nā
z ego. s. in fide xpi existens israelita sum. s. gente. scē. cor.
.ii. Israelite sunt z ego. Et q; in populo israel erant aliqui
pselitū: qui non descenderūt scōz carnē ex patriarchis. z
hoc de se excludit subdens. Ex semine abrae. z. cor. ii. Se-
men abrae sunt z ego. Erant autem in populo iudeozū
tribus distincte fm filios Jacob. quozū qdaz fuerūt filij
ancillarū. quidaz vxozū. Ioseph aut z beniamin filij Ra-
chel predilecte vxozis. Unde suā excellētiā in populo iu-
deozū ostendens dicit. Ex tribu beniamin. phil. 3. Ex gene-
re israel de tribu beniamin. Unde z de eo exponit a qui-
busdaz qd legi gen. penl. Beniamin lupus rapax mane
comedet pda; z vespere diuidet spolia. z ibi. (Nō repu-
lit rē.) ostendit populū illū nō esse repulsū a deo etiā q;
tum ad multos electos suos. Et pmo pponit quod inten-
dit. Scōo inducit similitudinē. ibi. (Sic ergo rē hoc tem-
pore rē.) Dicit ergo primo. Nō solum ego non sum repul-
sus: sed deus nō repulit plebē suā totaz quā psciuit. i. pre-
destinauit supra. 8. Quos psciuit hos z predestinauit. ps.
Non repellat dominus plebem suā. Quod apostolus hic
exponit quātū ad predestinatos.

C Deinde cū dicit. (An nescitis rē.) Inducit similitudinē

de his q; contigerunt tēpore helie qñ etiā totus pplus vi-
debat a cultu vni' dei aberasse. Ubi pmo ponit interpella-
tionē helie. Scōo rñsionē dñi ibi. (Sed qd dicit scriptu-
ra diuina rē.) Dicit ergo pmo. An nescitis qd scriptura sa-
cra dicat in helia. i. de helia. 3. regū. 19. Uel in helia. i. in li-
bro de helia scripto. Totus. n. liber regū est pncipaliter
scriptus ad notificandū dicta z facta pphetaz. Unde z i
ter libros propheticos cōputat vt Jero. dicit in plo. libri
regū. quēadmodū. s. ipse helias interpellat deuz aduersus
israel. Cōtra qd videt esse verbū samuelis dicētis. primo
reg. 13. Absit hoc peccatū a me in dño vt cesset ozare pro
vobis. Multo ergo minus ē contra pplm interpellādū.
Sed intelligendū ē q; pphete cōtra pplm aliquē interpel-
lant tripliciter. Uno mō conformando voluntatez suam
voluntati diuine eis reuelate: sicut z in ps. 67. Letabitur
iustus cū viderit vindictā. Alio mō interpellādo cōtra re-
gnū peccati. vt scilicet nō hoies: sed peccata hoīuz destru-
ant. Tertio mō interpellatio vel oratio ē interpretanda
p modū denunciatiōis fm illud. Jere. 17. Confundant
qui me psequunt. i. confundent. Duo aut in hac sua iter-
pellatiōe cōtra eos allegat. Primo quidē impietate quā
cōmiserant cōtra cultū dei. Uno qdez mō psequēdo mi-
nistros eius. qd tāgit dicēs. Dñe pphetas tuos occiderūt
3. regū. 18. Nunqd non indicatū ē tibi dño meo qd fece-
rim cū interficeret Jezabel pphetas dñi. Act. 7. Quē p-
phetarū non sunt psecuti ptes vestri. Alio mō quātū ad
loca deo sanctificata s; illud. ps. Incēderūt igni sanctua-
riū tuū. Et quātū ad hoc dicit. Altaria tua suffoderunt.
C Un notandū est q; de utro. i. z. dñs mādauit dicēs. Ad
locum quē elegerit dñs deus vester de cunctis tribubus
vris vt ponat nomē suū ibi z habitet in eo venietis z offe-
retis in illo loco holocausta z victimas vras. Tñ an edifi-
cationē tēpli permittebat pplus vt in diuersis locis alta-
ria cōstrueret ad cultū diuinū: qd q; erat cōtra legē: edifi-
cato iaz tēplo ezechias rex pussim' oia h; altaria destrui
fecit. Et hoc est qd dicit. Reg. 18. Nōne iste ē ezechia-
as: q; abstulit excelsa z altaria z pcepit iude z hierusalem
ante altare hoc adorabit in hierusalē. qd ergo ezechias
fecit ex pietate hoc fecit achab z Jezabel z impietate vo-
lentes cultū dei totaliter extirpare. Tertio allegat cōtra
eos impietatem quā facere intēdebāt dicēs. At relictus
suz ego solus. s. in cultu vnius dei. Quod qdem dixit heli-
as eo q; alij nō ita apte manifestabant se esse dei cultores
Dicitur. n. de eo. Eccl. 4. 8. Surrexit helias ppheta quasi
ignis: z verbū illius quasi facula ardebat. Et qruunt aīam
meā. s. vt auferant eā. Miserat. n. Jezabel ad heliā. tertij
Reg. 19. dicens. Dec mibi faciāt dy z h addāt nisi h ac ho-
ra cras posuero aīam tuā: sicut aīaz vnius ex illis. s. pph-
tis baal quos occiderat helias.

C Deinde cū dicit. (S; qd dicit rē.) Ponit diuinū rñsum
dicens. S; qd dicit scriptura ibidē. s. dixisse illi. s. helie re-
sponsū diuinū. Hoc inq; qd sequit. Reliq mibi. i. in cul-
tu meo nō pmittēdo eos cadere in pctūz. 7. milia virozū
ponit certū p certo pp pfectōez septēnariū z miliariū. q;
nō curuauerūt gēna an baal. i. q; cultū dei nō deseruerūt. Ysa.
43. Dēm q; inuocat nomē meū in gloriā meā creauit rē.

C Deinde cū dicit. (Sic ergo rē.) adaptat quod dixerat
ad propositum. Et primo ponit adaptationē dicens. Sic
ergo z hoc tempore in quo videtur multitudo populi de-
uasse. reliquie. id est multi qui sunt relictī ab illo excidio
salue sicut vel salue facte sunt fm electionez gratie dei. i.
fm gratuitam electionem dei. Jo. 14. Non me elegistis:
sed ego elegi vos. Scōo ex hoc infert cōclusionem dicēs.
Si autē gratia salui facti sunt. iam nō ex operibus eozūz.
Tit. 3. Non ex operibus iusticie que fecimus nos: sed fm

Ad romanos

suā mīaz saluos nos fecit. Tertio ostendit seq̄ xlonē ex premissis dicens. Alioqn. s. si grā ē ex opib⁹ iā nō ē grā q̄ dī ex eo q̄ gratis dat. s. s. Justificati gratis p̄ grāz ipsius.

¶ Deinde cū dicit. (Quid ergo rē.) Infert xlonē intentā. et p̄mo ponit eā dicēs. Quid ergo scōz p̄missa dicemus. Doc. s. q̄ israel q̄tū ad maiorē multitudinē ppli nō ē conseq̄nt qd̄ q̄rebat. s. iustitiā. Et hoc mō itelligēdū ē qd̄. s. q̄. dictū ē. israel sectādo legē iustitiē i legē iustitiē nō p̄uenit. Jo. 7. Queretis me et non inuenietis: ita tñ q̄ electio. i. electi ex iudeis secuta est iustitiā. Eph. i. Elegit nos i ip̄o vt essem⁹ sancti. ceteri vō. i. alia pars ppli excecati sūt p̄ suā malitiā. Sap. 2. Excecavit eos malitia eoz. scdo ibi. (Sicut scriptū ē rē.) Manifestat xlonē quātū ad vltimā partē. Et p̄mo p̄ auctoritatē Ysa. scdo p̄ auctoritatē dauid ibi. (Et dauid dīc.) Circa p̄mū notādū ē q̄ apls cōponit auctatē ex duabus. Legit. n. ysa. 29. Misui vobis sp̄m soporis. Et quātū ad hoc dicit. Dedit de⁹ illis sp̄m p̄punctōis qd̄ p̄tinet ad pueritatē affectus. Cōpunctio. n. importat quādā cordis p̄punctōē siue dolorem. Est ergo qdā bona cōpunctio q̄ qs dolet de p̄p̄is peccatis. scōz il lud. ps. Potasti nos vino cōpunctōis. Est autē et mala cōpunctio. s. iuidie q̄ qs dolet de bonis alioz. Dūc ergo p̄punctōis. i. iuidie sp̄m eis dedit de⁹ nō qdē imittendo maliciā: s. subtrahēdo grām. sicut. s. io. dictū ē. Ego ad emulatiōē adducā vos in nō gentē. Itē legit ysa. 6. Exceca cor ppli hui⁹ et aures ei⁹ aggraua et oculos ei⁹ claudē ne forte videat oculis suis et aurib⁹ suis audiat. Et quantū ad hoc designās defectū cognitiue vtutis subdit. Oculos vt nō videāt. s. p̄ se ipsos quātū ad miracula q̄ xp̄us eis videntibus fecit. Et aures vt nō audiāt. s. fructuose doctrinā xp̄i et apostolorū. Ysa. 42. Qui vides multa nōne custodies? Qui aptas aures habes nōne audies? Addit at̄ apls de suo. Usq̄ i hodiernū diē. qz i fine mūdi videbūt et audiet qñ q̄nerēt corda filioz ad p̄res eoz vt dīc Mal. vltio.

¶ Deinde cū dicit. (Et dauid dīc rē.) ponit ad idē auctoritatē dauid. In qua p̄mo tāgit occasiōē defectus iudeoz dicens. Siat mēsa eoz. i. malitia q̄ peccatores reficiunt. Job. 20. Lū dulce fuerit in ore eius maluz abscondet illud sub lingua sua. Que qdē mēsa ē coram ipsis qñ ex certa malitia peccāt. hoc quidem fit in laqueū quādo ex ea parat tentatio ad peccandum. ysa. 24. Qui explicauerat se de fontea tenebitur laqueo. Et in captiōē quādo delectationi succumbit per sensum. ysa. 8. Lapienē et irretientur. Et in scandalum. i. impactionē casus quādo ruunt de peccato in peccatū. ps. Pax multa diligētibus legē tuaz et nō est illis scandalū. Et in retributionē illis qñ. s. puniēnt p̄ suis peccatis. Uel qz hoc ipsuz est retributio delictoz: qz deus eos p̄mittit sic cadere. ps. Redde retributionē sup̄ bis. Uel mēsa ē sacra scriptura iudeis appositā. prouer. 9. Proposuit mēsa suā. Que qdē fit in aliquē qñ occurrit aliqd̄ ambiguū. In captiōē quādo male intelligitur. In scādalu qñ ruit in p̄tinaciā erroris. Et in retributionē vt supra. Scdo ponit ipsuz defectū quātū ad cognitiuam virtutē cū dicit. Obscurenē oculi eoz ne videāt qd̄ magis p̄nunciādo q̄ optando dī. Ephe. 4. Tenebris obscuratū hñtes intellectū. Et quātū ad effectū cū dicit. Et dorsum eoz. i. liberum arbitrium qd̄ portat ad bona et ad mala semp̄ icurua. i. icuruari p̄mitte ab eternis ad teporalia a rectitudine iustitiē ad iniquitatē. ysa. 51. Incuruare vt transeamus.

Lectio. II.

Dico q̄ nunqd̄ sic offenderūt vt caderēt. Absit. S3 illoz delicto: sal⁹ ē gētib⁹ vt illos emulēt. Qz si d̄lictū illoz diuitie sūt mūdi: et diminutio eoz di

uitie gētib⁹: quātomagis plenitudo eoz. Vobis .n. dico gētib⁹. Quādiu qdē ego sū gētib⁹ aplus mīsteriū meū honorificabo: si quo mō ad emulandū. puocē carnē meā et saluos faciā aliquos ex illis. Si. n. amissio eoz recōciliatio ē mūdi q̄ assumptio nisi vita ex mortuis. Qz si delibatio sancta ē: et massa. Et si radix sancta: et rami.

¶ Postq̄ apostolus ostendit q̄ casus iudeoz nō est vniuersalis. hic incipit ostendere q̄ casus eoz nō est inutilis neq̄ irreparabilis. Et circa hoc duo facit. P̄mo ostendit casum iudeoz esse vtilem et reparabilem. et excludit gloriā gentiliū iudeis insultantium. ibi. (Qz si aliqui ex ramis rē.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo p̄ponit questionem. secundo soluit. ibi. (Absit rē.) Dicit ergo p̄mo. Dictum est. et p̄batum q̄ ceteri iudei p̄ter electos sunt excecati. Dico ergo questionem mouens. Nunquid sic offenderūt vt caderent? Qd̄ potest dupliciter intelligi. Vno mō sic. Nunqd̄ deus p̄mittit eos offendere solum vt caderent. i. p̄pter nullam aliam vtilitatē inde consequentē: sed solum volens eos cadere. Qd̄ quidē eēt contra bonitatē diuinā que tanta est vt augustinus dicit in ench. q̄ nunq̄ p̄mitteret aliquid mali fieri nisi p̄pter bonum qd̄ ex malo elicit. Unde et Job. 34. dī. Conteret multos et innumerabiles et stare faciet alios p̄ eis. Et apoc. 3. dī. Tene qd̄ habes ne alter accipiat coronam tuā qz. s. deus aliquos sic p̄mittit cadere vt quozundaz casus sit alioz salutis occasio. Alio mō pōt intelligi sic. i. nunqd̄ sic offenderūt vt caderent. i. p̄petuo in casu remanerent: ps. Nunqd̄ qui dormit nō aduciet vt resurgat.

¶ Deinde cum dicit. (Absit rē.) soluit questionē. Et p̄mo s̄m p̄mū intellectum ostendens casum iudeoz fuisse vtilem. Secundo soluit questionē quantū ad 2^m intellectum ostendens casum iudeoz esse reparabilem. ibi. (Qz si delictum illoz rē.) Dicit ergo p̄mo Absit vt. s. inutiliter caderent: sed magis illoz. scilicet iudeoz delicto salus gentibus facta est occasionaliter. Unde et dominus dicit. Jo. 4. Salus ex iudeis est. Qd̄ qdē potest intelligi tripliciter. P̄mo modo: qz delictum qd̄ in occisione christi commiserunt est subsecuta salus gentium per redemptionē sanguinis christi. i. pe. i. Non. n. corruptibilibus auro vel argēto redempti estis de vana vestra conuersione paterne traditionis. sed p̄cioso sanguine agni imaculati. Secundo modo potest intelligi de delicto quo doctrinam apostolorum repulerūt. s̄m illud act. 13. Vobis oportebat p̄mū loqui verbuz dei. s. quoniam repulisti illud rē. Tertio modo potest intelligi de hoc q̄ p̄pter suam impenitentiam sunt in omnes gentes dispersi. Et sic xp̄us et ecclesia vbiq̄ a libris iudeoz testimonium habuit: fidei xp̄iane. ad conuertēdos gentiles q̄ suspicari pōtuisent p̄phetiā d̄ christo quas predicator res fidei inducebant esse confictas nisi probarentur testimonio iudeoz. vnde in ps. dicit. Ostendit mihi super inimicos meos. s. iudeos ne occidas eos ne quādo obliuiscantur populi mei. disperse illos in virtute tua. Sequit̄ Ut illos emulentur. Et quia non dicit qui vel quos. cum eēt fit duplex emulatio. s. indignatiōis et imitatiōis. Pōt hoc quoz modis exponi. Vno mō vt itelligat̄ sic. Ut gētilēs illos. s. iudeos emulēnt. i. imitēnt i cultu vnius dei. Ephe. 2. Eratis i illo tpe sine ep̄o alienati a p̄sertatiōe israel. et postea subdit. Nūc at̄ vos q̄ aliqui eratis longe facti estis p̄pe in sanguine xp̄i. i. Li. z. Vos imitatores facti estis ecclesiaz dei que sunt in iudea. Uel vt gētilēs emulēnt iudeos. i. indignentur contra eos p̄ incredulitatē eoz ps.

Uidi p̄uaricantes ⁊ tabescebā: q̄z eloq̄a tua nō custodie-
rūt. Tertio mō pōt itelligi sic. Ut iudei emulent. i. imite-
tur gētilēs quādo vbiq̄ ⁊ nūc aliq̄ eoz̄ particulariter cō-
uertunt ad fidē imitantes fidē gentiū. ⁊ finaliter oīs isra-
el saluus fiet cū plenitudo gentiū intrauerit: ⁊ sic impleatur
quod d̄r Deut. 32. Ille erit in caput ⁊ tu eris in caudam.
Quarto mō pōt exponi sic. Ut iudei emulent gentiles. i.
cōtra eos ex inuidia turbent̄ dūz vidēt ad eos eoz̄ gloriāz
trāslataz. Deut. 32. Ego puocabo eos i eo q̄ nō ē pplus.

¶ Deinde cū dicit. (Or si delictū eoz̄ ⁊c.) Solue q̄onez quā-
tum ad scōm itellectū: ostendēs casum iudeoz̄ esse repa-
rabile. qd̄ qdem ostendit tripliciter. Primo ex vtilitate.
secūdo ex apostoli intentōe. ibi. (Vobis. n. dico ⁊c.) ter-
tio ex p̄ditiōe illi ppli. ibi. (Or si delibatio sc̄ta ⁊c.) Circa
p̄mūz ponit talē rationē. Bonū ē potentius ad vtilitatez
inferendā q̄ malū. sed malū iudeoz̄ magnāz vtilitatem
gentibus contulit. Ergo multo maiore cōfert mundo eo-
rum bonū. hoc ē ergo quod dicit. Dicitur ē q̄ eoz̄um deli-
cto salus gentibus facta ē. q̄ p̄ sed si illoz̄. i. iudeoz̄ deli-
ctum diuitie sunt mūdi. i. gentiliū: q̄z. s. delictū iudeoz̄
redundauit i spirituales diuitias gentiliū: de q̄bus dicit
Jsa. 33. Diuitie salutis sapientia ⁊ scientia. qd̄ qdē refert
ad eoz̄um culpam. Et diminutio eoz̄um qua. s. decreuerūt ab
illa celsitudine glorie quā habebāt: qd̄ pertinet ad penā.
Dan. 3. Imminuti sumus plusq̄ oēs gētes: sumusq̄ humi-
les in vniuersa terra hodie p̄ peccata nostra. Sunt autē
diuitie gentiū per occasiones vt dictum ē: vel diminutio
eoz̄um. i. aliqui minimi ⁊ abiecti ex iudeis gētes spirituali-
ter ditauerunt. s. apli de q̄bus d̄r. i. corin. i. Infirma mun-
di elegit de⁹ vt cōfundat fortia. Quāto magis plenitudo
eoz̄um. i. abundantia eoz̄um spiritualis: vel multitudo eoz̄um
ad deum cōuersa in diuitias gentium redundabit. Eccl̄.
24. In plenitudine sanctor̄um detentio mea. Et sic si deus
p̄ vtilitatē toti mūdi pmisit iudeos delinq̄re ⁊ dimini-
multo magis implebit ruinas eoz̄um p̄ toti mūdi vtilitatē.

¶ Deinde cū dicit. (Vobis. n. dico gētibz ⁊c.) ostendit idē
ex sua intentione quā p̄mo proponit. secūdo eius rōnez as-
signat. ibi. (Si. n. amissio ⁊c.) Circa p̄mū cōsiderandū ē
q̄ cū in superioribus huius epistole partibus locutus fu-
it oibus fidelibus existētibus rome siue fuerint ex genti-
bus siue ex iudeis. nūc specialiter sermonez suum dirigit
ad gentiles cōuersos. Dicit ergo. Dixi q̄ plenitudo eoz̄um
erit diuitie mūdi. In huius. n. signū dico vobis gentibus
.i. gētilibus ad fidem conuersis. Esa. 65. Dixi ecce ego ad
gentes ⁊c. Hoc in quā vobis dico q̄d̄it ego sum gentium
ap̄l̄s: quarū cura specialiter mihi incumbit ex iniuncto
officio. Gal. 2. Dextras dederūt mihi ⁊ Barnabe societa-
tis vt nos in gentes: ipsi autē in circūcisionem. i. Li. 2. In
quo positus sum ego p̄dicator ⁊ apostolus. veritatē. n. di-
co in x̄po iesu nō mentior doctor gentiū in fide ⁊ veritate

¶ Ministeriūz meūz honorificabo: nō quidem his que
ad secularē honore p̄tinent: sed p̄mo qdem ornādo ipsūz
bonis moribus. z. cor. 6. In oibus exhibeamus nos sicut
dei ministros i multa patiētia. Secūdo p̄ supererogatio-
nem operū ad q̄ nō tenebat. i. cor. 9. Que est ergo merces
mea vt euāgelii x̄pi p̄dicans sine sumptu ⁊c. Tertio am-
pliando sollicitudinē ad oīz̄ salutē. z. corin. ii. P̄ter il-
la q̄ extrinsecus sunt istantia mea quotidiana sollicitudo
oīz̄ ecclesiarū. Unde ⁊ hic subdit. Si q̄ mō ad emulādū
puocē carnez meā. i. iudeos: q̄ sunt mihi cognati ⁊ carne
vt supra. 9. dictū ē. Esa. 58. Larnēz tuaz ne despexeris. Et
hoc ad emulādū bona emulatione fm̄ illud. i. corin. 12.
Emulamini carismata meliora. Et p̄ hūc modum vt sal-
uos faciam aliquos ex illis. i. ex iudeis. i. corin. x. Non q̄-
rens qd̄ mihi vtile ē: sed qd̄ multis vt salui fiant. Sed cō-

tra ē qd̄ ipse dicit. z. corin. 10. Nos autē non in imensūz glo-
riamur: sed fm̄ mēsuraz regule q̄ mēsus ē nobis deus mē-
suram p̄tingēdi vsq̄ ad vos. Nō autē acceperat mēsuraz
sui ministeriū nisi sup̄ gētes. Nō q̄ debebat se itromittere
de iudeis. Dicit autē qd̄az q̄ iudei i iudea habitātes nō p̄-
tinebāt ad eius ap̄latū: s̄z Petri Jacobi ⁊ Johānis vt d̄r
Gal. 2. S̄z iudei iter gētes habitātes ad eius ap̄latū per-
tinebāt ⁊ eoz̄ū saluti insistebat. S̄z hoc videt cōtra iten-
tiōez littere. Si. n. illi iudei ad eius ap̄latūz pertinebant
in hoc q̄ eoz̄ cōuersionē intēdebat nō honorificasset sui
um ministeriū. Et idē dicēdūz ē q̄ sic erat sibi cōmissa p̄e-
dicatio gētilium vt ad eam ex necessitate teneretur sicut
ipse dicit. i. cor. 9. Si nō euāgelizauero ve mihi. Necessi-
tas. n. incumbit. Nec tamē erat ei p̄hibitum iudeis p̄dica-
re: q̄uis ad hoc nō teneret. Et fm̄ hoc eoz̄ū saluti insiste-
do ministeriū suū honorificabat. Qd̄ qdē nō faceret si ca-
sum eoz̄um irreparabile reputaret. vñ ipsūz apli studiūz qd̄
adhibebat ad cōuersionē iudeoz̄um inducit p̄ signo q̄ castis
iudeoz̄um sit reparabilis.

¶ Deinde cū dicit. (Si. n. ⁊c.) assignat rōnē sue itentiōis: q̄z
.i. videbat q̄ cōuersio iudeoz̄um pueniebat i salutē gētiūz.
vñ dicit. Si. n. amissio eoz̄um. i. incredulitas ⁊ obediētia eoz̄-
rū sicut d̄r seruus amissus qm̄ sub cura ⁊ obediētia dñi re-
fugit esse. Je. 50. Rex p̄ditus fact⁹ ē ppl̄s me⁹. Si inq̄ iu-
deoz̄um amissio ē occasionali recōciliatio mūdi inquātū p̄
mortē x̄pi sum⁹ recōciliari deo: q̄ assumptio nisi vita ex mor-
tuis: q̄ iudei reassumant a deo fm̄ illud Zach. 12. Sū-
psi mihi duas virgas. qd̄ inq̄ faciet talis assumptio nisi q̄
gētilēs resurgēt faciat ad vitā. Sētilēs. n. sūt fideles q̄ te
pescēt. Mat. 24. Quā abūdauit iniquitas refrigescet chari-
tas. Ut ē q̄ totali cadēt decepti ab anti x̄po iudeis cōuer-
sis i p̄stinū feruore restituent. Et ē sicut iudeis cadētib⁹
gētilēs post inimicitias sūt recōciliati: ita post cōuersionē
iudeoz̄um iminēte iā fine mūdi erit resurrectio generalis
p̄ quā hoīes ex mortuis ad vitā imortalē redibūt.

¶ Deinde cū dicit. (Or si delibatio ⁊c.) ostendit idēz ex p̄ditiōe
ipsi gētis iudeoz̄um. ⁊ h̄ qdē dupli. P̄mo ex p̄te ap̄loz̄ cū
dicit. (Or si delibatio sc̄ta ē ⁊ massa.) D̄r autē delibatio idē
ex massa paste sumit q̄si ad p̄bādū. Sūt autē apli ex gente
iudeoz̄um assumpti a deo. sic delibatio ex massa. Et idē si apli
sūt sc̄ti: sequēs ē q̄ gēs iudeoz̄um sit sc̄a. i. Pe. 2. (Hēs sc̄a
ppl̄s acq̄sitiōis ⁊c.) Sc̄o p̄bat idē ex p̄te patriarcharūz
q̄ cōparant ad iudeos sic radix ad ramos. vñ ⁊ Ysa. xi. d̄r
Egrediet virga de radice yesse. si ergo patriarche qui sūt
radix sūt sc̄ti ⁊ iudei q̄ ex eis p̄cesserūt sic rami sūt sancti.
Osee. 14. Erūpet radix ei⁹ vt libani ibūt rami ⁊c. S̄z
est qd̄ d̄r Ezech. 18. Vir si fuerit iust⁹ vita viuet. Sic ergo
nō sequitur q̄ si radix ē sancta ⁊ rami. Ibidē ē subdit q̄ si
filius vidēs peccata p̄ris sui timuerit ⁊ nō fecerit simile:
nō moriet⁹: sed vita viuet. vñ etiā videt nō seq̄ q̄ si deliba-
tio sc̄ta ē q̄ ⁊ massa. S̄z dicēdū q̄ apli h̄ nō loq̄tur de
actuali sanctitate. Nō. n. itēdit ostēdere iudeos incredulos
esse sanctos: s̄z de sanctitate potenciali. Nihil. n. prohibet
eos reparari in sanctitate quoz̄ patres ⁊ quoz̄ū filij sunt
sancti. Uel potest dici q̄ illi sunt specialiter rami patriar-
charum qui eos imitantur fm̄ illud Job. 8. Si filij estis
abrae opera abrae facite. Lectio. III.

Quod si aliqui ex ramis fracti sunt: tu
autē cū oleaster esses insertus es in illis
⁊ socius radicis ⁊ pignedinis oliue
fact⁹ es: noli gliari aduersus ramos.
Or si gloriaris nō tu radices portas. s̄z radix te.
Dicit ergo. Fracti sūt rami vt ego inserar. Vñ

Ad romanos

pp incredulitate fracti sunt. Tu autem fide stas. noli altum sapere sed time. Si. n. deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitates et severitates dei. In eos quidem qui ceciderunt severitates: in te autem bonitates dei si permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incredulitate inserentur. Potens est enim deus iterum inserere illos. Nam et si tu ex naturali excisus es oleastro. et contra naturam insertus es in bonam oliuam: quanto magis his qui secundum naturam inserentur sue oliue.

¶ Postquam apostolus ostendit casum iudeorum fuisse utilem et reparabilem. Sic excludit gloriationem gentiliu[m] contra iudeos. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit gentibus conuersis non esse gloriandum contra iudeos. Secundo respondet obiectioni gentiliu[m]. ibi. (Dicis ergo fracti sunt etc.) Circa primum duo facit. primo prohibet gentiles contra iudeos gloriari. secundo rationem prohibitionis assignat. ibi. (Quod si gloriaris etc.) Videbat autem ex duabus partibus imminere gentilibus gloriandi occasio contra iudeos. primo quod ex defectu iudeorum dicens. Dicitur est quod si radix est sancta et rami. Sed si aliqui ex ramis. id est ex iudeis non omnes tamen sunt fracti. id est diuisi a fide patrum qui comparantur radici. noli. scilicet gloriari Job. 15. Ramos eius arefecit flamma. sap. 4. Confringentur rami inconsumpti. Secundo videbat eis imminere magna gloriandi ex parte promotionis eorum. Promotio autem alicuius tanto magis consuevit eum extollere in vana gloria quanto ex viliori statu eleuatur. sicut illud puer. 30. Propter tria mouet terra et quartum non poterit sustinere: pro feruore cum regnauerit etc. Et ideo premitit abiectionem statum de quo assumpti erant dicens. Tu autem gentilis cum in statu gentilitatis oleaster esses. id est arbor infructuosa. Jere. 17. Erit quasi mirice in deserto Mat. 7. Quis arbor qui non facit fructum bonum excidetur etc.

¶ Deinde ponit eorum promotionem. Et primo quidem quantum ad hoc quod sunt assumpti in dignitate illius gentis. unde dicit (Inseratus es in illis) id est loco illorum. Job. 4. Conteret multos et innumerabiles et stare faciet alios pro eis. Secundo per hoc quod sunt consociati patriarchis quos supra radici comparauerat. unde dicit. (Et socius radicis factus es) id est socius patriarchis et prophetis. Mat. 8. Multi venient ab oriente et occidente et recubent cum Abrahā Isaac et Jacob in regno celorum. Tertio per comparationem ad gloriam apostolorum cuius dicit. (Et socius pinguedinis oliue factus es.) Oliua quidem de ipsa gens iudeorum propter vniuersales fructus spirituales quos attulit. Jere. 11. Oliua vberem pulchram fructiferam speciosam vocauit deus nomen tuum ps. Ego autem sicut oliua fructifera in domo dei. Sicut autem huius oliue radix sunt patriarche et prophete. ita pinguedo huius oliue est abundantia gratie spiritus sancti. quam pre omnibus apostoli habuerunt ut glossa dicit. Unum iudicium. 9. Oliua dixisse inducit. Nunquid possis deserere pinguedinem meam. ps. Sicut adipe et pinguedine repleat anima mea. Sic ergo promoti sunt gentiles ad societatem illius populi et patriarcharum et apostolorum. Eph. 2. Estis ciues sanctorum et domestici dei superedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum: et his occasiones gloriandi habere videaris gentilis noli tamen gloriari aduersus ramos. id est aduersus iudeos. i. corin. 5. Non est bona gloriatio vestra.

¶ Deinde cum dicit. (Quod si gloriaris etc.) Assignat rationem sue admonitionis dicens quod si non obstare hac admonitione gloriaris insultando iudeis stantibus vel excisus hoc conside-

res ad repressionem glorie tue quod tu radicem non portas: sed radicem te. id est iudea non accepit a gentilitate salutem: sed potius e conuerso. Jo. 4. Salus ex iudeis. Unde et abraham promissus est Hen. 22. Quod in ipso benedicent omnes cognationes terre. ¶ Deinde cum dicit. (Dicis ergo etc.) Excludit obiectionem gentiliu[m]. Et primo proponit obiectionem. secundo excludit eam ex consideratione diuini iudicii. ibi. (Bene etc.) Tertio inducit eos in diligentem considerationem diuinorum iudiciorum. ibi. (Vide ergo bonitates etc.) Dicit ergo primo. Ergo tu gentilis qui gloriaris contra iudeos forte dicis. Fracti sunt rami ut ego inserar. id est ad hoc deus promisit iudeos a fide excidere ut ego ad fidem intrarem. Nullus autem sustinet detrimentum rei nisi propter rem preciosiorem et magis dilectam. sicut medicus permittit infirmitatem esse in pede ut sanet oculus. Sic igitur ex hoc ipso videtur gentilitas esse preciosior et magis deo accepta quam iudea. Unde Mat. 10. Non est mihi voluntas in vobis et munus non accipiam de manu vestra. Ab ortu autem solis usque ad occasum magnus est nomen meum in gentibus. Et Esa. 49. Pax est ut sis mihi seruus ad suscitandas tribus iacob. Dedi te in lucem gentium.

¶ Deinde cum dicit. (Bene etc.) Excludit obiectionem Et primo assignat causam defectus iudeorum et promotionis gentiliu[m] dicens. Bene in hoc dicis quod deus permisit frangi ramos ut tu inseraris: sed considera causam fractionis ramos propter incredulitatem in qua fracti sunt: quod scilicet in christum credere noluerunt. Ezech. 2. Increduli et subuersores sunt tecum. Jo. 8. Si veritatem dico vobis quare non creditis mihi: Tu autem scilicet gentilis stas in fide. id est credendo in christum in quo gratiam consecutus es. 2. corin. 1. Nam fide statis. i. corin. 15. Notum facio vobis euangelium in quo statis per quod et saluamini. Secundo inducit admonitionem dicens. (Noli altum sapere) id est noli de te ultra te ipsum presumere. i. fra. 12. Non alta sapientes. sed humilibus confidentes ps. Domine non est exaltatum cor meum neque elati sunt oculi mei. Sed time ne. scilicet etiam tu frangaris per incredulitatem quod pertinet ad timorem castum. puer. 28. Beatus homo qui semper est pauidus. quod vero mentis est digne conuicti in malum. Ecl. 1. Timor domini expellit peccatum. Secundo assignat rationem sue admonitionis dicens. Si enim naturalibus ramis. id est iudeis qui ex naturali origine ex patriarchis descenderunt non pepercit deus quin eos frangi permitteret time ne forte nec tibi parcat quoniam scilicet te permittat per incredulitatem excidere. puer. 6. Zelus et furor vestri non parcat in die vindicte. Jere. 13. Non parcat neque miserere ut non dispergam eos. In hoc ergo consistit solutio apostoli quod cum aliquis videt se gratiam adeptum alio cadente non debet extolli contra cadentem: sed magis timere sibi ipsi. quod ipsa superbia est causa precipitii: et timor est causa custodie et cautele.

¶ Deinde cum dicit. (Vide ergo bonitates et severitates etc.) Inducit eos in diligentem considerationem diuinorum iudiciorum: et primo inducit eos ad considerandum. secundo instruit eos quasi per se considerare non valentes. ibi. (Nolo enim vos ignorare fratres etc.) Tertio quasi nec ipse perfecte sufficeret ad istorum investigationem exclamat admirando diuinam sapientiam ibi. (O altitudo diuitiarum etc.) Circa primum tria facit. primo ostendit quod considerari oporteat dicens. (Vide ergo) id est diligenter considera bonitatem dei misericordis. ps. Quia bonus israel deus his qui recto sunt corde. s. 2. An diuitias bonitatis eius contemnis. et severitatem ipsius punientis. ps. Deus ultionum dominus. id est deus emulator et vlticens dominus. prima. n. Consideratio tribuit spem. secunda timorem ut vitet desperationem et presumptio. Secundo ostendit in quibus vtriusque dictorum sit considerandum quantum ad preterita dicens. (In eos quidem) scilicet iudeos qui ceciderunt. Tercio. 2. precipitauit dominus nec pepercit: oia speciosa iacob destruxit. In te autem scilicet gentilem qui insertus es bonitatem. ps. Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine. Tertio

ostendit quo tenore possint in predictis hec considerari: quod non immobiliter sicut quod potest mutari in futurum. Et primo ostendit quantum ad gentiles dicens. In te dico vide bonitatem dei operantem: eo tenore si permanseris in bonitate. Jo. 15. Manete in dilectione mea: alioquin si tu non dederis operam ad permanendum per timorem et humilitatem et tu excideris. Mat. 3. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur. Secundo ostendit idem quantum ad iudeos: et primo proponit quod ite dicit dicens. Sed et illi. Iudei si non permanserint in incredulitate inferentur. I. in suum statum restituentur. Je. 3. Fornicatus es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me dicit dominus. Secundo probat quod dixerat: et primo ex diuina potentia dicens. Potens est. n. dominus deus iterum inferere illos: et ideo non est de eorum salute desperandum. Esa. 59. Ecce non est abbreviata manus domini: ut saluare non possit. Secundo probat idem per locum a minori dicens. Nam si tu gentilis excisus es ex naturali oleastro id est ex gentilitate que naturaliter erat infructuosa: non quidem put dominus fecit naturam: sed sicut quod corrupta est per peccatum. sap. 12. Iniqua est natio eorum: et naturalis malicia ipsorum. Eph. 2. Erasmus natura filii ire. Et insertus in bonam oliuam id est in fide iudeorum contra naturam. I. contra communem cursum nature. Non enim prouenit ramus arboris male inseri in bonam arborem: sed potius econuerso. Id autem quod deus facit non est contra naturam sed est simplicitate naturale. Dicimus enim esse naturale: quod fit ab agente cui naturaliter subditur patiens: quousque est non fit sicut propria naturam patiens: sicut. n. fluxus et refluxus maris est naturalis propter hoc quod causatur ex motu lune cui naturaliter subditur aqua: quousque non fit naturalis sicut forma aque: ita et cum omnis creatura sit naturaliter deo subiecta quicquid deus facit in creatura est simplicitate naturale: sed forte non sit naturale. sicut propria et particularem naturam rei in qua fit: puta cum cecus illuminatur et mortuus resuscitatur: si in hoc factum est contra naturam: quanto magis hi qui sunt sicut propria naturam: id est qui naturali origine pertinent ad gentem iudeorum inseruntur sue oliue: id est reducuntur ad dignitatem gentis sue. Mat. ultimo. Conuertet corda patrum ad filios et corda filiorum ad patres eorum.

Lectio.

III.

Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc ut non sitis uobis ipsis sapientes: quia cecitas ex parte contingit in israel donec plenitudo gentium intraret: et sic omnis israel saluus fieret: sicut scriptum est. Venit ex syon qui eripiat et auertat impietatem a iacob. Et hoc illis a me testamentum cum abstulero peccata eorum. Secundum euangelium quidem inimici propter uos: sicut electionem autem charissimi propter patres. Sine penitentia enim sunt dona et uocatio dei. Sicut enim aliquando et uos non credidistis deo: nunc autem misericordiam consecuti estis propter incredulitatem illorum: ita et isti nunc non crediderunt in uestram misericordiam: ut et ipsi misericordiam consequantur. Concluserunt enim deus omnia in incredulitate: ut omnium miseretur.

C Postquam apostolus induxit gentiles in cognitionem diuini iudiciorum: in quibus diuina bonitas et seueritas manifestata: hic quasi eis ad huc non sufficientibus considerare predicta exponit quid sibi circa hec videatur: et primo proponit factum. Secundo probat ibi. (Sicut scriptum est etc.). Tertio rationes

assignat ibi. (Sicut etc.). Circa primum tria facit. Primo proponit suam intentionem dicens. Ideo induxi uos ad considerandum bonitatem et seueritatem dei. Nolo enim fratres ignorare uos mysterium hoc: non enim omnia mysteria capere potestis. hoc est enim perfectorum quibus dominus dicit Luc. 8. Uobis datur est nosse mysterium regni dei. Sap. 6. Non abscondam a uobis sacramenta dei: sed ignorantia huius mysterii esset uobis danosa. prime cor. 14. Si quis ignorat ignorabit. Secundo assignat sue intentionis rationem: ut non sitis uobis ipsis sapientes id est non de sensu uestro presumatis: et ex uestro sensu alios condempnantes: uos eis preferatis. infra. 12. Nolite esse prudentes apud uosmetipsos. Ysa. 5. Ue qui sapientes estis in oculis uestris: et coram uobis ipsis prudentes. Tertio proponit quod intendit. Primo quidem quantum ad casum particularium iudeorum cum dicit. Quia cecitas contingit in israel non uoluntate: sed ex aliqua parte: ut supra ostensum est. Ysa. 6. Ecce cor populi huius. Secundo ponit terminum huius cecitatis dicens. Donec intraret ad fidem plenitudo gentium. I. non solum aliqui particulariter ex gentibus: sicut tunc uertebantur: sed uel per toto uel per maiori parte in omnibus gentibus ecclesia fundata. ps. Dominus est terra et plenitudo eius. Dicunt autem gentes ad fidem uertuntur intrare quasi ex exterioribus: et uisibilibus rebus que uenerant in speciali: et uoluntate diuina. ps. Introite in conspectum eius in exultatione. Et est notandum quod hoc aduerbiu donec potest designare causam executionis iudeorum. Propter hoc enim promissit deus eos excecari: ut plenitudo gentium intraret. sicut patet ex supradictis. Potest et designare terminum: quia uidelicet usque tunc cecitas iudeorum durabit quousque plenitudo gentium ad fidem intrabit. Et huic concordat quod infra subdit de futuro remedio iudeorum cum dicit. Et sic. I. cum plenitudo gentium intrauerit omnis israel saluus fiet non particulariter: sicut modo: sed uniuersaliter omnes. Osee. 1. Saluabo eos in domo deo suo. Mich. ultimo. Reuertetur et miserabitur nostri.

C Deinde cum dicit. (Sicut scriptum est etc.). Probat quod dixerat de futura salute iudeorum. Et primo probat hoc per auctoritatem. Secundo per rationem ibi. (Secundum euangelium meum etc.). Dicit ergo primo. Dico quod omnis israel saluus fiet: sicut scriptum est. Ysa. 56. ubi nostra littera sic habet. Veniet ex syon redemptor et eis grederentur ad iacob. hoc sedus meum cum eis dicit dominus. Sed apertius hoc inducit sicut Isaiam. 70. et tangit tria uerba hic posita. Primo saluatoris aduentum cum dicit. Veniet deus: scilicet humanatus ad saluandum nos ex syon. I. ex populo iudeorum quod significat per syon que erat arx hierusalim que est metropolis iudee. Unde dicitur Zach. 9. exulta satis filia syon in uerba filia hierusalim ecce rex tuus uenit tibi etc. Jo. 4. Salus ex iudeis est. Uel dicit ex syon eum uenire: non quod sit ibi natus: sed quod inde doctrina eius exiit in uniuersum mundum per hoc quod apostoli in cenaculo syon spiritum sanctum receperunt. Ysa. 2. De syon erit lex. Secundo ponit salutem per christum iudeis oblata dicens. Qui eripiat et auertat impietatem a iacob. Et potest etiam referri ad liberationem a pena. ps. Eripiet animam meam de morte. Quod uero dicit auertat impietatem a iacob: potest referri ad liberationem a culpa. ps. Auertat dominus captiuitatem plebi sue. Uel utrumque refertur ad liberationem a culpa: sed dicit quod eripiat per paucos quod nunc difficulter quasi cum quadam uolentia uertuntur. Amos. 3. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremum auricule sic eruent filii israel. Dicit autem auertat impietatem a iacob. ad ostendendum facilitatem conuersiois iudeorum in fine mundi. Mich. ultimo. Quis deus similis tui qui auersus iniquitatem: et transferens peccatum reliquarum hereditatis tue. Et hoc testimonium. I. nouum erit illis a me cum abstulero peccata eorum. Actus. n. testium peccata non auferantur: quod ut dicitur Deu. 10. Impossibile est sanguine thaurorum et hircorum auferri peccata. Et ideo per imperfectionem veteris testamenti permittit eis nouum testamentum. Jere. 31. Seruauit dominus

Ad romanos

israel et domui iuda fedus nouū. Quidē habebit efficacia ad remissionē peccati p sanguinem xpi. Math. 26. Dic sanguis meus noui testamēti q p multis effundet in remissionē peccatorū. Mich. ultimo. Deponet iniquitates nras et pyciet in pfundū maris oia peccata nra.

¶ Deinde cū dicit. (Scdm euāgelii meū rē.) Probat p positū p rōnez. Et primo inducit pbationē. Secdo remouet obiectionē ibi. (Sine penitētia. n. rē.) Dicit ergo p q eoz peccata auferant et q postq peccata habent: manifestū ē q sunt inimici xpi. Scdm euāgelii quidez inimici. i. q̄tum ad doctrinā euāgelii p̄tinet quā impugnat pp vos. i. ad utilitatē vestri cedit: vt supra dictū ē. Unde dicitur Luc. 19. Verūtm̄ inimicos meos illos qui noluerūt me regnare sup se adducite huc et interficite añ me. Jo. 15. Nūc autē et viderūt et oderūt et me et patrē meū. Uel fm euāgelii dicit: qz eoz inimicitia ad utilitatē euāgelii p̄tinet cuius predicatio occasiōe talis inimicitie vbiq; diffundit. Col. 1. In vbo veritatis euāgelii qd puenit ad vos sicut et i vniuerso mūdo ē fructificat et crescit. Sed sūt charissimi deo pp patres: et hoc fm electionē: qz scz ob grām patrū: eozuz semen elegit Deut. 4. Dilexit patres tuos et elegit semen eoz post eos. Quod nō sic ē intelligēdū quasi merita prestita p̄ribus fuerint causa eterne electōis filioz. s. qz deus ab eterno elegit gratis et patres et filios: hoc tñ ordine: vt filij pp patres p̄sequerētur salutē: nō quasi merita patruz sufficerēt ad filioz salutē: sed per q̄daz abūdantiā diuine gratie et misericordie: hoc dicit: que in tñ patribus ē exhibita: vt pp p̄missiones eis factas ēt filij saluaretur. Uel intelligēdū est fm electionē. i. q̄tum ad electos ex illo populo sicut supra dictū est electio p̄secuta ē. Si autē sunt dño charissimi rationale ē q a deo saluent s̄z illud Ysa. 64. Oculis nō vidit deus absq; te q̄ preparasti rē.

¶ Deinde euz dicit. (Sine penitētia. n. sunt rē.) Excludit obuiationē. Possēt enim aliqs obuiādo dicere q iudei et si olim fuerint carissimi pp patres. tñ inimicitia quas contra euāgeliiu exercēt pbibet ne in futurū saluētur: s̄z B apo stolus falsum esse asserit dicēs. Sine penitētia. n. sunt. s. dona et vocatio dei: quasi dicat: q deus alius aliquibus donet vel aliquos vocet hoc ē sine penitētia: qz de hoc deuz nō penitet fm illud. i. regl. 5. Triūphator i israel nō parceret nec penitudine flectet. ps. Iurauit dñs et nō penitebit eū.

¶ S̄z v̄ falsum. Dic. n. dñs gen. 6. Penitet me fecisse hominē. Et Jere. 18. Loquar de gēte et de regno vt edificem et plātem illud. Si fecerit malū in oculis meis penitētiaz agā sup bonū qd locutus suz vt facerē ei. ¶ Sed dicēdū est q sicut dñs irasci d̄r nō pp hoc q in eo sit cōmotio ire: sed qz ad modū irati se h̄z q̄tum ad punitiōis effectū: ita qñq; penitere dicit nō quasi i eo sit penitētie cōmutatio. s̄z qz ad modū penitētē se h̄z dū mutat qd fecerat. ¶ S̄z adhuc v̄ fm hoc q dona et vocatio nō sint sine penitētia: qz dona diuinitus cessa frequēter amittuntur fm illud Mat. 25. Tollite itaq; ab eo talētum et date ei q h̄z deuez talēta. Vocatio enim dei ēt qñq; mutari videt cū scriptū sit Math. 22. Multi sunt vocati pauci v̄o electi. ¶ S̄z dicēdū ē q donū hic accipit p p̄missiōe q fit fm dei p̄sciētia vel p̄destinationē: vocatio autē hic accipit p electionē qz pp certitudinē v̄riusq; qd deus pmittit iā quodāmodo dat et quos eligit iā quodāmodo vocat. Et tñ ipsum tpale dei donū et tpalis vocatio nō irritatur p mutationē quasi penitētis: sed p mutationē hois q grām dei abycit fm illō Deb. 12. Cōtemplātes ne qd desit grē dei. Potest ēt qd h̄ d̄r aliter itelligi vt dicamus q dona dei q datur in baptisimo: et vocatio qua baptizatus vocat ad grām sunt sine penitētia hois baptizati: qd qdez hic inducit ne aliqs desperet de futura iudeozū salute pp hoc q nō vident de pec-

cato suo penitere. ¶ S̄z B qd d̄r ē qd pet̄ dicit Act. 2. Penitētia agite et baptizet̄ vnusq; vestrū. Sed dicēdū ē q duplex ē penitētia: interior et exterior. Interior qdez consistit in p̄tritiōe cordis: qua qd dolet de peccatis p̄teritis et talis penitētia regit a baptizato: qz vt Aug. dicit i libro de penitētia. Nemo sue voluntatis arbiter constituit̄ post nouā vitā inchoare nisi peniteat cū veteris vite: alioquin fictus ad baptismū accedit. Exterior v̄o penitētia consistit in exteriori satisfactiōe q a baptizato nō requirit̄. qz p grām baptismalē liberat̄ homo nō solū a culpa: s̄z et a tota pena p virtutē passiōis xpi: q p peccatis oium satisfecit sicut supra. 6. dictū ē. Quicūq; baptizati sumus i xpo iesu in morte ipsius baptizati sumus. Unde d̄r Tit. 3. Per lauacrum regenerationis et renouatiōis sp̄s sancti quē effudit i nos abūde. ¶ Sed cū claus ecclesie: et oia alia sacramēta in virtute passiōis xpi operent̄: v̄ q pari rōne oia alia sacramēta liberēt hoem a culpa et a tota pena. Sed dicēdū ē q passio xpi operat̄ in baptismo p modū cuiusdā generationis que requirit vt homo totaliter p̄ori vite moriat̄: ad hoc vt nouā vitā accipiat. Et iō tollit in baptismo totū reatus pene: q p̄tinet ad vetustatē prioris vite. Sed i alijs sacramentis operat̄ vtus passiōis xpi p modū sanationis vt in penitētia. Sanatio autē nō requirit vt statim ois infirmitatis reliquie auferatur. Et eadē rō est i alijs sacramentis. ¶ S̄z cū p̄fessio peccatorū p̄tineat ad exteriorē penitētia: q̄ri p̄t̄ v̄trū a baptizato p̄fessio peccatorū regit: v̄ q sic. Dicit enim Math. 1. q baptizabāt hoies a Joāne p̄fitētes peccata sua. Sed dicēdū est q baptismus Joānis erat baptismus penitētie: qz. s. accipiēdo illū baptismus quodāmodo se p̄fitebant penitētia accepturos de peccato suo: et iō aueniens erat vt p̄fiterent̄: vt fm modū peccati eis penitētia statueret̄: sed baptismus xpi est baptismus oium peccatorū: ita q non restat baptizato aliqua satisfactio p peccatis p̄teritis: pp qd nulla est p̄fessionis vocalis necessitas. ad hoc enim necessaria est p̄fessio in sacramento penitētie: vt sacerdos per potestatem clauium conuenienter penitentem soluat vel liget.

¶ Deinde cū dicit. (Sicut enim aliqui rē.) Assignat rōnez future salutis iudeozū post eozū incredulitatē. Et primo ponit similitudinē inter v̄riusq; populi salutē. Secudo huius similitudis cām ostendit ibi. (Cōclusit enī deus rē) Dicit ergo p̄mo. Ita dico q omnis israel saluus fiet q̄uis nunc sint inimici. Sicut enim et vos gentiles aliquādo nō credidistis deo. Eph. 2. Eratis illo tpe sine deo in hoc mūdo: nūc autē misericordiā p̄secuti estis. infra. 15. Hētes autē sup misericordia honorare deū. Osce. 2. Miserebor eius q fuit absq; misericordia. Et hoc pp eozū incredulitatē q. s. fuit occasio v̄e salutis: vt supra dictū ē. Ita et isti. s. iudei nūc. s. tpe gratie nō crediderūt. s. xpo Jo. 8. Quare nō creditis mihi: Et hoc est qd subdit. In vestra misericordiam. i. in gratiā xpi p quā misericordiam cōsecuti estis. Tit. 3. fm suā misericordiā saluos nos fecit. Uel nō crediderūt: vt p hoc puenirent in vestra misericordiā. Uel non crediderūt: qd in vestra misericordiā occasionaliter cessit: vt et ipsi qñq; m̄iaz cōsequerent̄. Ysa. 14. Miserebit̄ dñs Jacob. ¶ Deinde cū dicit. (Cōclusit. n. rē.) Assignat rōnem huius similitudinis: qz scz deus voluit vt sua misericordia i oib; locū haberet. Et hoc ē qd subdit. Cōclusit. n. deus. i. cōcludi pmisit. oia. i. omne hoium genus tā iudeos q̄ gētiles in incredulitate sicut i quadā cathena erroris. Sap. 17. Una cathena tenebrarū oēs erāt colligati. Ut oīuz misereat̄. i. vt i omni genere hoīuz sua misericordia locū beat. Sap. 11. Miserebis oium dñe. Qd qdē nō ē extēdenduz ad oēs hoies sigillatim: sed ad oia genera hominū. Sir. 11. hic distributio p generibus singulorū: et nō p singulis generuz.

Ideo autem deus vult oēs p̄ suā misericordiaz saluari: vt ex hoc humilientur ⁊ suā salutem nō sibi: sed deo ascribant. *Deec. 13.* Perditio tua israel tantūmō ex me auxiliū tuū: supra. 3. Ut omne os obstruat ⁊ subdit⁹ fiat ois mūd⁹ deo.

Lectio.

V.

Altitudo diuinarum sapientie ⁊ scientie det: q̄ incomprehensibilia sunt iudicia eius: ⁊ inuestigabiles vie eius. Quis enim cognouit sensum domini: aut quis consiliarius ei⁹ fuit: aut quis prior dedit illi ⁊ retribuetur ei: Quoniam ex ipso ⁊ per ipsum ⁊ in ipso sunt omnia ipsi honor ⁊ gloria in secula seculorum amen.

Supra apostolus conatus fuit assignare rōnem diuinarū iudiciorū quibus tā gentes q̄ iudei post incredulitatez misericordiā ⁊ sequunt: nūc quasi ad hec inuestiganda se insufficientē recognoscēs exclamādo diuinā excellentiam admirat. Et primo admirat diuinā excellentiā. Scōdo p̄bat qd̄ dixerat ibi. (Quis. n. cognouit rē.) Circa p̄mū duo facit. Primo admirat excellentiā diuine sapientie s̄m se p̄siderate. scōdo p̄ cōparatiōez ad nos ibi. (Quā incomprehensibilia rē.) Excellentiā diuine cognitiōis admirat. P̄tio q̄tuz ad altitudinē dicens. O altitudo. *Ecc. 7.* Alta p̄funditas q̄s iueniet eā. *Jer. 17.* Solū glorie altitudinis a p̄ncipio. Nec aut altitudo attendit q̄tum ad tria. Uno qd̄ modo q̄tum ad rez cognitiā: in q̄tum. s. deus se ipsum p̄fecte cognoscit. *Ecc. 24.* Ego i altissimis habito. Alio modo q̄tum ad modū cognoscēdi: in q̄tum. s. p̄ seipm̄ oia cognoscit. *ps.* Prosperit de excelso sancto suo: dominus de celo in terrā aspexit. Tertio q̄tuz ad certitudinē cognitionis. *Ecc. 23.* Oculi domini multo plus lucidiores super soles.

Scōdo admirat excellentiā diuine cognitiōis q̄tuz ad eius plenitudinē cū dicit. Diuitiaz. *Esa. 33.* Diuitie salutis sapientia ⁊ scientia. Que qdem plenitudo attendit in tribus. Uno mō i multitudine cognitorū: qz. s. oia nouit. *Jo. vltimo.* Dñs tu oia scis. *Col. 2.* In ipso sunt oēs thesauri sapientie dei absconditi. Alio mō q̄tum ad facilitatē cognoscēdi: qz statim oia intuet sine inquisitione ⁊ difficultate. *Deb. 4.* Omnia nuda ⁊ aperta sunt oculis eius. Tertio q̄tū ad copiam cognitiōis: qz eaz oibus cōicat affluenter. *Jac. 1.* Si q̄s vestiz indiget sapientia postulet a deo q̄ dat oibus affluenter. **T**ertio admirat diuinā excellentiā quātuz ad perfectionem cū dicit. Sapientie ⁊ scientie dei: habet enim sapientiam de diuinis *Job. 12.* Apud ipsum est fortitudo ⁊ sapientia. Et scientiā de rebus creatis. *Baruch. 4.* Qui scit vniuersa nouit eam.

Deinde cū dicit. (Q̄ incomprehensibilia rē.) Oñdit excellentiā diuine sapientie p̄ cōparationem ad n̄m̄ intellectū. Et primo q̄tum ad sapientiā: ad quā p̄tinet iudicare ⁊ ordinare. Unde dicit q̄ incomprehensibilia sunt iudicia eius: qz scz hō nō pōt cōprehēdere rationē diuinorū iudiciorū: qz in sapiētia dei latēt. *ps.* Iudicia tua abyssorū multa. *Job. 11.* Forsitā vestigia dei cōprehēdes ⁊ oipotētem vsq; ad p̄fectū reperiēs. Scōdo q̄tum ad scientiā p̄ quā in reb⁹ operat. Un̄ subdit. Et inuestigabiles. i. nō p̄fecte ab homine vestigabiles vie eius: idest p̄cessus eius quib⁹ in creaturis operat. Et si enim ipse creature sint homini notē: tñ modi q̄bus deus in creaturis operat ab hoīe cōprehēdi nō possunt. *ps.* In marivis tue in aquis multis: ⁊ vestigia tua nō cognoscēt. *Job. 38.* Per quā viā sp̄git lux rē.

Deinde cū dicit. (Quis. n. rē.) P̄bat qd̄ dixerat ad qd̄ inducit duas auctoritates: quaz vna habet *Esa. 40.* vbi s̄m̄ l̄ram n̄raz sic legit. Quis adiuuuit sp̄s dñi aut q̄s cōsi-

liarius eius fuit. Loco cuius hic d̄f. Quis. n. cognouit sensum dñi: aut q̄s cōsiliarius ei⁹ fuit. Alia auctoritas habet *Job. 41.* Quis aī dedit mibi: vt reddā ei: ex loco cui⁹ hic dicit: aut q̄s prior dedit ei ⁊ retribuet ei. In his aut verb⁹ ⁊ sequentibus apl̄us tria facit. Primo oñdit excellentiaz diuine sapientie per cōparationē ad intellectū nostruz dicens. Dicitū est q̄ incomprehensibilia sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie eius. Quis. n. cognouit sensum dñi: p̄ quē. s. iudicat ⁊ opando p̄cedit: quasi dicat. Nullus: nisi eo reuelate. *sap. 9.* Sensum tuū q̄s scire poterit: nisi tu dederis sapientiā: ⁊ miseris sp̄m̄ sanctū tuū d̄ altissimis. Et p̄me cor. 2. Que sunt dei nemo nouit nisi sp̄s dei: nobis aut reuelauit deus sp̄m̄ suū. Secūdo oñdit excellentiaz diuine sapientie. s̄m̄ q̄ in se hz altitudinem: q̄ qdem est altitudo q̄ est sup̄remi p̄ncipiū ad qd̄ duo p̄tinent. Primo q̄ nō sit ab alio. scōdo alia sint ab eo. Et hec ostendit ibi. (Quoniaz ex ipso.) Q̄ aut sapientia dei nō dependeat ab altiori p̄ncipio ostēdit dupliciter. Primo qd̄ez p̄ hoc q̄ nō est istructa alieno p̄silio. Un̄ dicit. Aut q̄s p̄siliari⁹ ei⁹ fuit. Quasi diceret. Nullus. Ille enim p̄silio indiget q̄ non plene cognoscit qualiter sit agendū: qd̄ d̄ eo nō competit. *Job. 26.* Cui deditisti p̄siliū. Forsitan illi q̄ nō hz sapientiā: *Je. 23.* Quis affuit in p̄silio dñi. Scōdo p̄ hoc q̄ nō est adiuta alieno dono. Unde subdit. Aut q̄s prior dedit illi ⁊ p̄ hoc retribuet ei: quasi prius dātū. Quasi dicat. Nullus. Nō. n. pōt homo dare deo nisi q̄ a deo accepit. i. *paral. vltimo.* Tuā sūt oia ⁊ q̄ d̄ manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. *Job. 35.* Porro si iuste egeris qd̄ dōab ei: aut qd̄ de manu tua accipiet.

Deinde cū dicit. (Un̄ ex ipso rē.) Ostendit altitudinē dei q̄tuz ad hoc q̄ ab ipso sunt oia. Et p̄mo ostendit eius causalitatē. Secūdo eius dignitatē. ibi. (Ipsi honor et gloria.) Tertio eius perpetuitatē. ibi. (In secula seculorū amen.) Dicit ergo primo. Recte nullus p̄or dedit illi: qz ex ipso ⁊ p̄ ipsum ⁊ in ipso sunt oia. Et ita nihil pōt esse nisi ab eo acceptū. Ad designandū aut dei causalitatē vti tribus p̄positionibus que sunt. ex. p. ⁊ in. Nec autē p̄positio ex. denotat p̄ncipiū motus. Et hoc tripliciter. Primo qd̄ ipsum p̄ncipiū agens vel moueus. Alio mō ipaz materiā. Tertio modo ipsum p̄ncipiū oppositū quo incipit mot⁹. Dicimus. n. cultellum fieri ex fabro ⁊ ferro ⁊ ex infigurato. Uniuersitas aut creaturaz nō est facta ex p̄existēti materia: sed est effectus dei. Et s̄m̄ hoc omnia creata nō dicuntur ex aliquo esse: sed sicut ex opposito dicunt esse ex nullo: qz nihil erant anteq̄ crearentur: vt essent *sap. 2.* Ex nihilo nati sumus. Ex deo aut sunt omnia sicut ex p̄mo agēte. i. *corin. 11.* Omnia aut ex deo. Notandū tñ q̄ hec p̄positio. de. easdez habitudines designare v̄. hoc tñ sup̄addit: qz semp̄ designat p̄substātialem. Dicimus. n. cultellū esse de ferro: nō aut esse de artifice: qz igiī filius p̄cedit a p̄re: vt ei p̄substātialem dicimus filiū eē de patre. Creature vō nō p̄cedūt a deo tanq̄ ei p̄substātialem. Unde nō dicunt eē de ipso: s̄ solū ex ipso. Nec aut p̄positio. p. designat causam operatiōis: s̄ qz operatio est mediū inter faciens ⁊ factū: dupliciter hec p̄positio p. potest operatiōis cāz designare. Uno mō s̄m̄ q̄ operatio ex̄ ab operāte: sic aliqd̄ dicit p̄ se operari qd̄ est sibi cā vt operet. Hoc aut est vno qdem mō forma: sicut dicimus q̄ ignis calefacit p̄ calozē. Alio mō aliqd̄ sup̄ius agens: puta si dicam⁹ q̄ hō generat p̄ virtutē solis: vel potius dei: sic igiī oia dicunt dupliciter esse p̄ ipsum. Uno modo sicut p̄ p̄mū agens cuius virtute oia alia agūt. *puer. 8.* Per me reges regnant. Alio mō in q̄tū eius sapiētia q̄ ē eius essentia ē p̄ quā deus oia fecit s̄m̄ illud. *puer. 3.* Dñs sapiētia fundauit terrā. Alio vō mō hec p̄positio p̄ designat cām operatiōis nō qdem s̄m̄ q̄ ex̄ ab operante: s̄ s̄m̄ q̄ terminat ad opa sicut dicimus q̄ faber

Ad romanos

facit cultellū p martellū: qd nō est sic intelligendū q mar
tellus sic cū fabro operet: sicut in prioribus intelligebat:
sed qz cultellus fit ex operatione fabri p martellus. Et iō
dicit qz hec ppositio p. qz qz dsignat auctoritatē i recto: sic
cum dicimus rex operat p baluū: qd ptnet ad hoc quod
nūc dicit. Quis aut in causali: sicut cū dī q baluū p re
gē operat: qd ptnet ad pcedētes modū. Hoc aut mō de
quo nūc loquimur dicimū oīa esse facta a pte per filiū. fm il
lud Jo. i. Oīa p ipsū facta sunt: nō ita qz pater habeat a fi
lio hoc qz facit res: s; potius: qz virtutē faciēdi filius acci
pit a pte: nō tñ instrumentale: aut diminutā: aut aliā: s; pnci
palē: z equalē z eandē. Jo. 5. Quicūq; pī facit hec et filius
similiter facit. Unde l; oīa sint facta a patre p filiū: nō tñ
filius est instrumentū vel minister patris. Hec autē pposi
tio in. designat ēt triplicē habitudinē cause. Uno qdē mō
designat materiā: sicut dicimus animā esse i corpore: z for
mā in mā. Hoc aut mō nō dī q omnia sint in deo: qz ipse
nō est cā materialis rez. Alio mō designat habitudinem
cause efficiētis in cuius potestate est effectus suos dispone
re: z fm hoc dicimū oīa eē in ipso fm qz oīa in eius potesta
te z dispositiōe pstant. fm illud ps. In manu ei sūt oēs
fines terre. Et act. 17. In ipso vivimus mouemur z sumus.
Tertio mō designat habitudinē cause finalis. fm qz totū
bonū rei. z pseruatio ipsius pstant in suo optimo: z s; hoc
dicimū oīa esse in deo: sicut in bonitate cōseruante. col. 1.
Et oīa in ipso pstant. Qz aut dicit oīa est absolūte accipien
dū p oibus que hnt rez esse: pcta aut nō habent rez eē:
sed in q̄tum sunt peccata dicimū p defectū alicuius entis
eo qz malū nihil est: nisi priuatio boni. Et iō cum dicit ex
ipso: z ipsum z in ipso sunt oīa: nō est intelligendū de pec
catis: qz fm Aug. Peccatū nihil ē: z nihil sunt hoies cum
peccat. Quicqd tñ entitatis est in pctō totū est a deo. Sic
igit fm pmissa oīa sunt ex ipso. s. deo: sicut ex pma opatri
ce potentia. Omnia sunt per ipsum in q̄tum oīa facit p suā
sapiētiā. Omnia sunt in ipso: sicut in bonitate pseruāte.
Hec aut tria. s. potētia sapiētia z bonitas cōmunia sunt tri
bus psonis. Unde hoc qz dī ex ipso: z p ipsum z in ipso pōt
attribui cuilibet triū psonaz: s; tñ potentia qz hz rationez
pncipij appropriatur patri qui ē pncipiū totius diuini
tatis. Sapiētia filio qz procedit: vt vbum qd nihil aliud ē
qz sapiētia genita. Bonitas appropriat spūi sancto qz p
cedit: vt amor cuius obiectū est bonitas. Et iō appropriā
do dicere possumus ex ipso. s. ex patre per ipsum. s. p filiū
in ipso. s. in spiritu sancto omnia sunt.

Deinde cū dicit (Ipsi honor: z gloria) Oñdit dei dignita
te que pstant in duobus qz pmissa sunt. Nā ex eo qz ex ipso
z p ipsum z in ipso sunt oīa: debet ei honor z reuerentia et
subiectio a tota creatura. mal. i. Si ego pater vbi ē honor
meus. Ex eo vō qz ab alio nō accepit nec p̄liū nec donuz:
debetur ei gloria: sicut e dīo dicit homini. p̄me corint. 4.
Si accepisti quid gloriaris quasi nō acceperis: et qz hoc ē
propriū dei dī. Esa. 42. Gloria meā alteri nō dabo. Ulti
mo ponit eius eternitatē cū dicit. In secula seculoz. i. per
oīa secula succedētia seculis. pnt seculū dī duratio vniū
cuiusq; rei. Vel secula seculoz dicimū secula. i. duratiōes
rez incorruptibiliū que p̄tinēt secula corruptibiliū rez
z p̄cipue ipsa dei eternitas: que tñ pluraliter dici pōt licz
in se sit vna z simplex pp multitudinem: z diuersitatē cō
tentoz: vt sit sensus in secula contentiua seculoz. ps. Re
gnum tuū regnū oīum seculoz. Addit aut ad pfirmatio
nem. Amē. Quasi dicat: vere ita est. Et sic accipitur i euā
gelys vbi dicitur. Amen dico vobis: Quandoq; tamen ac
cipitur pro fiat. Unde in psalterio hieronymi dicitur. Di
cet omnis populus amē amen. Ubi nos habem? fiat fiat.

CAP.

XII.

Obsecro itaq; vos fratres per mise
ricordiam dei: vt exhibeatis corpa
vestra hostiam viuēte: sancta:
deo placentem: rationabile obse
quium vestrum. Et nolite confor
mari huic seculo: sed renouamini in nouitate
sensus vestri: vt probetis que sit voluntas dei
bona z beneplacens z perfecta. Dico enim p
gratiam que data est mihi omnibus qui sunt i
ter vos: non plus sapere qz oportet sapere: sed
sapere ad sobrietatem z vnicuiq; sicut deus
diuisit mensuram fidei.

Postq; apostolus oñdit necessitatē virtutē et originem
gratie: hic docet gratie vsum: qd ptnet ad instructionem
moralē. Et circa hoc duo facit. Primo ponit doctrinā mo
ralē in generali. Scdo specialr descendit ad quedā p̄tici
laria p̄tinetia ad eos qbus scribit circa mediū. 15. capituli
ibi. (Tertius sum aut zc.) Circa primū duo facit. Primo
docet vsum gratie q̄tum ad hoc qz sit homo perfectus. Se
cūdo q̄tum ad hoc qz pfectus ip̄fectū sustineat. 14. cap.
ibi. (Infirmū aut zc.) Circa primū tria facit: Primo id
cit ad pfectionē vite q̄tum ad sanctitatē quā homo p̄uat
deo. Scdo q̄tum ad iusticiā quā qs exhibet primo. 13. ca
pi. ibi. (Omnis aia zc.) Tertio q̄tum ad puritatē quā ho
mo cōseruat in seipso circa finē. 13. capituli ibi. (Et B sci
tes zc.) Circa primū duo facit. Primo monet vt homo se
exhibeat deo sc̄m. Scdo docet qualiter aliq; vti debeat
donis gratie dei qbus sanctificat ibi. (Dico enim p gra
tiā zc.) Circa primū duo facit. Primo docet qualiter ali
quis se debeat exhibere deo q̄tum ad corpus. Scdo q̄tum
ad aiam ibi. (Et nolite p̄formari zc.) Circa primū duo fa
cit. Primo inducit obseruantia eoz qz docent: z hoc dupli
citer. Uno qdē mō ex pte sui ipsi cū dicit. Obsecro itaq;
vos fratres. Quasi dicat dictū ē incōprehēnsibilia esse iudi
cia dei: z inuestigabiles vias eius. Itaq; obsecro vos fra
tres: vt. s. obseruetis ea qz dicent. Ut aut obsecratiōe pp
triaz. Primo qdē ad demonstrandū suā humilitatem pro
uer. 18. Cū obsecratiōibus loquitur paup; q. s. de sua abūdā
tia nō p̄fidit: z iō nō ex eo qd suū ē: sed ex eo qd dei est ho
mines conat inducere ad bonū. Nā obsecrari ē ob sacra
p̄testari. Scdo vt magis ex amore moueat rogādo qz ex ti
more auctoritate impando. Unde dī ad philēm. Multā
fiduciā hns in xpo iesu imperādo tibi qd ad rez p̄tinet pp
charitatē magis obsecro. Gal. vltimo. Vos qz spirituales
estis huiusmodi instruite in spū lenitati. Tertio pp reuer
entia romanoz qbus scribebat. i. Thi. 5. Seniore ne cre
paueris: sed obsecra vt p̄rem. Alio mō inducit eos ex pte
dei cū dicit. Per misericordiā dei: p quā. s. saluati estis. Tit.
3. Scdm misericordiā suā saluos nos fecit. Et iō ex p̄side
ratiōe diuine misericordie debemus facere qd monemur.
Mat. 18. Nōne oportuit z te misereri p̄serui tui: sic z ego
tui misertus sum. Vel pōt dici p misericordiā dei. i. aucto
ritate aplatus mihi misericorditer p̄missi p̄me corinth. 7.
Misericordiā p̄secutus sum a dño vt sim fidelis. Secun
do ponit ammonitiōnē cū dicit. Ut exhibeatis corpa ve
stra zc. Circa qd sciendū est qz sicut Aug. Dicit. io. de ciuit.
dei. Visibile sacrificiū qd exteri deo offeri signū ē inuisi
bilis sacrificij quo qs se: z sua in dei obsequiū exhibet. Na
bet aut homo triplex bonū. Primo qdē bonū aie: qd exhi
bet deo p deuotiōis z p̄tritiōis humilitates. fm illud. ps.
Sacrificiū deo spūs p̄tribulat. Scdo hz bō exteriora bo
na qz exhibet deo p elemosinaz largitiōnē. Uñ dī. be. vlt.